

บันทึกข้อความ

กรมชลประทาน
รับจากกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
เลขรับ ขบ 1๖4๖3/กษ
วันที่ 12 ต.ค. ๕๘

ส่วนราชการ สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ สำนักบริหารกองทุนฯ โทร ๐ ๒๖๒๙ ๙๐๗๒

ที่ กษ ๐๒๒๐/ ๔๗๘๕ วันที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๕๘

เรื่อง การแก้ไขปัญหาผู้ได้รับผลกระทบจากการสร้างฝายห้วยละห้า

เสนอ กรมชลประทาน

เพื่อโปรดทราบ

ว่าที่ ร.ต.

(สมขุนทรัพย์ ก้าววิกรณ์)

ผู้อำนวยการสำนักบริหารกองทุน

เพื่อช่วยเหลือเกษตรกรและรับเรื่องร้องเรียน

สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

บันทึกข้อความ

รองปลัดฯ (อกษฯ)
รับที่ ๒๕๕๘
วันที่ ๓ ส.ค. ๕๘ เวลา ๑๑.๑๕

ผู้ช่วยปลัดฯ (นายโสภาส)
รับที่ ๒๕๕๘
วันที่ ๓ ส.ค. ๕๘ เวลา ๑๐.๕๕

ส่วนราชการ สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ สำนักงานบริหารกองทุนฯ โทร. ๐ ๒๖๒๙ ๕๙๓๒

ที่ กษ.๐๒๒๐/ ๕๕๕๘ วันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๕๘

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
รับที่ ๒๕๕๘
วันที่ ๕ ส.ค. ๕๘
เวลา ๐๙.๒๕๓

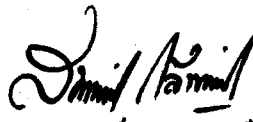
เรื่อง การแก้ไขปัญหาผู้ได้รับผลกระทบจากการสร้างฝายห้วยละห้า

เรียน ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ด้วยสำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (สป.กษ.) ได้รับเรื่องจากสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ นร ๐๑๐๕.๐๔/ว ๕๓๘๐ ลงวันที่ ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๕๘ แจ้งแนวทางการปฏิบัติในการดำเนินการก่อสร้างโครงการชลประทานตามความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๗) กรณีการแก้ไขปัญหาผู้ได้รับผลกระทบจากการก่อสร้างฝายห้วยละห้า จังหวัดอุบลราชธานี รายละเอียดปรากฏตามเอกสารที่แนบมาพร้อมนี้

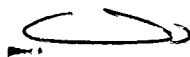
สป.กษ.พิจารณาแล้วเห็นควรแจ้งให้กรมชลประทานทราบและถือเป็นแนวปฏิบัติต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา หากเห็นชอบขอได้โปรดลงนามหนังสือเรียนอธิบดีกรมชลประทาน ตามที่แนบมาพร้อมนี้

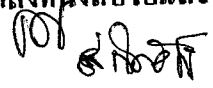
ว่าที่ ร.ต.
(สมขุนทรัพย์ กล้าวิกรณ์)
ผู้อำนวยการสำนักบริหารกองทุน
เพื่อช่วยเหลือเกษตรกรและรับเรื่องร้องเรียน

ผ่าน
๓ ส.ค. ๒๕๕๘
(นายโสภาส ทองยงค์)
ผู้ช่วยปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ลงนามแล้ว

๓ ส.ค. ๒๕๕๘
(นายอภัย สุทธิสังข์)
รองปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
ปฏิบัติราชการแทนปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ลงทะเบียนหนังสือออกแล้ว
ได้ส่งหนังสือไปแล้ว

สกร

ที่ นร ๐๑๐๕.๐๔/๑ ๕๓๖๐

สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี
ทำเนียบรัฐบาล กทม. ๑๐๓๐๐

๑๔ กรกฎาคม ๒๕๕๘

สำนักบริหารกองทุน
ส.ป.กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
เลขที่รับ ๒๕๗๓๘
วันที่ 21 ก.ค. 2558
เวลา ๑๐:๐๐

เรื่อง การแก้ไขปัญหาผู้ได้รับผลกระทบจากการสร้างฝายห้วยละห้า
เรียน ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

สิ่งที่ส่งมาด้วย สำเนาหนังสือสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ที่ นร ๐๔๐๗/๒๕๖ ลงวันที่ ๒๑
เมษายน ๒๕๕๘ และเอกสารประกอบ จำนวน ๑ ชุด

ด้วย สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีได้มีหนังสือส่งเรื่องให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
พิจารณาเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาผู้ได้รับผลกระทบจากการสร้างฝายห้วยละห้า ซึ่งนายกรัฐมนตรีได้พิจารณาแล้ว
มีคำสั่งให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาตรวจสอบข้อกฎหมายเพื่อหาวิธีการที่จะไม่ส่งผลกระทบต่อโครงการอื่นๆ
แล้วนำกราบเรียนนายกรัฐมนตรีอีกครั้ง

ในการนี้ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้มีหนังสือแจ้งว่า คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๗)
ได้พิจารณากรณีปัญหาดังกล่าวแล้วเห็นว่า โดยที่การก่อสร้างโครงการฝายห้วยละห้าซึ่งเป็นโครงการ
ชลประทานขนาดเล็กที่ต้องได้รับความเห็นชอบจากเจ้าของที่ดินในการดำเนินการก่อสร้าง ได้เริ่มดำเนินการ
ก่อสร้างประมาณปี พ.ศ. ๒๕๒๐ การพิจารณาว่ารัฐมีสิทธิในการดำเนินการก่อสร้างโครงการในที่ดินของเอกชน
ได้เพียงใด หรือรัฐต้องจ่ายค่าชดเชยความเสียหายที่เกิดจากการก่อสร้างโครงการหรือไม่ จึงต้องพิจารณาจาก
กฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในขณะนั้น คือ พระราชบัญญัติการชลประทานหลวง พุทธศักราช ๒๔๘๕ และ
พระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. ๒๔๙๗ หนึ่ง เพื่อไม่ให้การดำเนินการก่อสร้างโครงการ
ชลประทานขนาดเล็กที่รัฐจะดำเนินการจัดสร้างให้ตามความต้องการของประชาชนในพื้นที่ ซึ่งเป็นการ
ดำเนินการที่ไม่มีการจ่ายค่าชดเชยสำหรับที่ดิน เกิดปัญหาข้อเรียกร้องอย่างเช่นกรณีของโครงการฝายห้วยละห้า
ในการดำเนินการจะต้องได้รับความยินยอมเป็นหลักฐานในการดำเนินการก่อสร้างโครงการในที่ดิน
ของประชาชนด้วย ดังรายละเอียดปรากฏตามเอกสารที่ส่งมาด้วย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและถือเป็นแนวปฏิบัติต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(นายจำเริญ ยุติธรรมสกุล)

รองปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ปฏิบัติราชการแทน
ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี

ศูนย์บริการประชาชน

โทร. ๐ ๒๒๘๓ ๑๒๙๐ สายด่วนของรัฐบาล ๑๑๑๑

โทรสาร ๐ ๒๒๘๑ ๔๓๕๘ ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ ccc_opm@opm.mail.go.th

ผู้ประสานงาน : นางสาววิวรรณ บุญศิริธรรมชัย

กลุ่มรับเรื่องร้องเรียน

กท. 428 21 ก.ค. 58

ผ. - กุมภ. ส. ร.
อ. น. น. ม. ส.
๕๖/๗/๕๘

๕๖/๗/๕๘ (๒๕๕๘)

สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี
เลขรับ ๒๑๗๒
วันที่ ๑๓ เม.ย. ๕๘
เวลา ๑๗.๕๖ น

ที่ นร ๐๙๐๗/ ๒๕๖

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
๑ ถนนพระอาทิตย์ เขตพระนคร
กรุงเทพฯ ๑๐๒๐๐

๒๑ เมษายน ๒๕๕๘

ปลัด
ททพ
ไมคา/ผ.ร.๙

เรื่อง การแก้ไขปัญหาผู้ได้รับผลกระทบจากการสร้างฝายห้วยละห้า
เรียน ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี

อ้างถึง หนังสือสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ด่วนที่สุด ที่ นร ๐๙๐๗/ป ๑๒๖
ลงวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘

ด.ม.อ.

สิ่งที่ส่งมาด้วย บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่อง การแก้ไขปัญหาผู้ได้รับผลกระทบจาก
การสร้างฝายห้วยละห้า

ม.อ. ด.ม.ร.
๒๓ เม.ย. ๕๘

ตามที่สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีได้ขอหารือการแก้ไขปัญหาผู้ได้รับ
ผลกระทบจากการสร้างฝายห้วยละห้า และสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้ขอให้
สำนักนายกรัฐมนตรี (สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี) กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
(กรมชลประทาน) และกระทรวงมหาดไทย (กรมการปกครองและกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น)
แต่งตั้งผู้แทนไปชี้แจงข้อเท็จจริง นั้น

๑๒/๒
๒๔ เมษายน

บัดนี้ คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๗) ได้พิจารณาข้อหาดังกล่าว
และมีความเห็นปรากฏตามบันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาตามสิ่งที่ส่งมาด้วยนี้
อนึ่ง สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้แจ้งผลการพิจารณาไปยังสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี
เพื่อทราบตามระเบียบด้วยแล้ว

๒๙ เม.ย. ๕๘

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(นายธรรมนิติ์ สุมนันตกุล)

รองเลขาธิการฯ รักษาการแทน
เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

กองกฎหมายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
ฝ่ายกฎหมายทรัพยากร
โทร. ๐ ๒๔๔๖ ๘๑๓๓ (นางสาวสุพรรณษา)
โทรสาร ๐ ๒๔๔๖ ๘๑๓๓
www.krisdika.go.th
www.lawreform.go.th

บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
เรื่อง การแก้ไขปัญหาผู้ได้รับผลกระทบจากการสร้างฝายห้วยละห้า

สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีได้มีหนังสือ ที่ นร ๐๑๐๕.๐๔/๗๒๘๖ ลงวันที่ ๑๖ ธันวาคม ๒๕๕๗ ถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ความว่า ด้วยสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีได้มีหนังสือกราบเรียนนายกรัฐมนตรี ผ่านรองนายกรัฐมนตรี (นายวิษณุ เครืองาม) และรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี (หม่อมหลวงปนัดดา ดิศกุล) เพื่อโปรดพิจารณาอบหมายให้กระทรวงมหาดไทย ในฐานะหน่วยงานเจ้าของเรื่อง นำเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาให้ความช่วยเหลือราษฎรซึ่งได้รับผลกระทบจากการสร้างฝายห้วยละห้า จำนวน ๑๕ ครอบครัว เป็นการเฉพาะราย รวมเป็นเงินทั้งสิ้น ๗,๖๘๘,๒๖๘ บาท เพื่อเป็นการช่วยเหลือเยียวยาความเดือดร้อนของราษฎรที่ได้รับผลกระทบจากการสร้างฝายห้วยละห้าและลดปัญหาความขัดแย้งระหว่างภาครัฐกับภาคประชาชน ซึ่งนายกรัฐมนตรีได้พิจารณาแล้ว มีคำสั่งให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาตรวจสอบข้อกฎหมายเพื่อหาวิธีการที่จะไม่ส่งผลกระทบต่อโครงการอื่น ๆ แล้วนำกราบเรียนนายกรัฐมนตรีอีกครั้ง

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๗) ได้พิจารณาปัญหาข้อหารือของสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี โดยมีผู้แทนสำนักนายกรัฐมนตรี (สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี) ผู้แทนกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (กรมชลประทาน) และผู้แทนกระทรวงมหาดไทย (กรมการปกครอง และกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น) เป็นผู้ชี้แจงข้อเท็จจริง ปรากฏข้อเท็จจริงจากเอกสารที่รวบรวมโดยสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีและการชี้แจงเพิ่มเติม ดังต่อไปนี้

๑. การก่อสร้างฝายห้วยละห้า

เอกสารที่จัดทำโดยสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีระบุว่า ฝายห้วยละห้าเริ่มก่อสร้างตั้งแต่ ปี พ.ศ. ๒๕๒๐ ถึง ปี พ.ศ. ๒๕๒๑ โดยสำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท กระทรวงมหาดไทย มีลักษณะเป็นฝายแกนดินเหนียวและทำงานแบบฝายน้ำล้น ตั้งอยู่บ้านโนนตาล อำเภอนาตาล จังหวัดอุบลราชธานี มีพื้นที่ ๑๓๐ ไร่ ความจุประมาณ ๒๔๐,๐๐๐ ลูกบาศก์เมตร ซึ่งฝายห้วยละห้าจัดเป็นโครงการชลประทานขนาดเล็กที่รัฐจะดำเนินการจัดสร้างให้ตามความต้องการของราษฎรในพื้นที่ โดยก่อนที่จะมีการก่อสร้างจะต้องได้รับความยินยอมจากเจ้าของที่ดินทั้งหมด อย่างไรก็ตาม มีเอกสารที่จัดทำโดยนายอำเภอนาตาลระบุว่า การก่อสร้างฝายห้วยละห้าเริ่มทำการสำรวจเมื่อปีพ.ศ. ๒๕๑๘ และก่อสร้างเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๙ แล้วเสร็จปี พ.ศ. ๒๕๒๐ ช่วงระยะเวลาการดำเนินการก่อสร้างแรกเริ่มปรากฏว่า ไม่มีประชาชนคัดค้านตั้งแต่ต้น แต่หลังจากมีการก่อสร้างเสร็จเมื่อประมาณปี พ.ศ. ๒๕๓๕ นางไฮ ชันจินทา ร่วมกับพวกจำนวนประมาณ ๑๙ ครอบครัว ได้ร่วมกันยื่นคำร้อง โดยขอให้จ่ายค่าชดเชยที่ดินทำกินที่ถูกน้ำท่วมตามสภาพความเป็นจริงและค่าเสียหาย

ส่งพร้อมหนังสือ ที่ นร ๐๙๐๗/๒๕๕๕ ลงวันที่ ๒๑ เมษายน ๒๕๕๘ ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกามีถึงสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี

ซึ่งเป็นค่าเสียโอกาสเนื่องจากไม่ได้ทำนามาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๒๐ และหนังสือที่ว่าการกิ่งอำเภอนาตาล
ควนที่สุด ที่ อบ ๒๓๑๘/๓๕๖ ลงวันที่ ๓ เมษายน ๒๕๔๕ ระบุว่า การก่อสร้างฝายห้วยละห้าเริ่ม
เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๐ - ๒๕๒๑ ตรวจสอบแล้วไม่มีหลักฐานแสดงการคัดค้านการก่อสร้างใด ๆ โดยมีกลุ่ม
ของนางไฮ ชันจันทา ได้เคลื่อนไหวอย่างชัดเจน เมื่อประมาณปี พ.ศ. ๒๕๔๑ ส่วนผู้ได้รับผลกระทบ
รายอื่นไม่ปรากฏหลักฐานการคัดค้านหรือเรียกร้องใด ๆ

๒. การดำเนินการแก้ไขปัญหาของรัฐบาลที่ผ่านมา

๒.๑ ปี พ.ศ. ๒๕๔๓ : สมัยรัฐบาลของนายชวน หลีกภัย ได้แต่งตั้งคณะกรรมการกลาง
เพื่อแก้ไขปัญหามลพิษจากน้ำ โดยคณะกรรมการได้ตรวจสอบข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานต่าง ๆ
เกี่ยวกับฝายห้วยละห้าและลงมติว่า “ควรให้ดำเนินการพิสูจน์สิทธิและความเสียหายโดยคณะกรรมการ
ระดับจังหวัด หากพบว่าเสียหายก็ให้จ่ายค่าชดเชยตามความเป็นจริง” อย่างไรก็ตาม ต่อมาได้มีมติ
คณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๔๓ ไม่เห็นชอบให้ดำเนินการพิสูจน์สิทธิและความเสียหาย
เนื่องจากเห็นว่ามิใช่โครงการในลักษณะนี้นับหมื่นแห่งทั่วประเทศ ซึ่งทางราชการไม่เคยจ่ายค่าชดเชย
แต่อย่างใด หากให้มีการจ่ายค่าชดเชยให้แก่ราษฎรในกรณีโครงการฝายห้วยละห้าจะเป็นเหตุให้ต้อง
พิจารณาถึงโครงการทำนองเดียวกันอีกนับหมื่นแห่งทั่วประเทศ ซึ่งเป็นภาระด้านงบประมาณอย่างยิ่ง

๒.๒ ปี พ.ศ. ๒๕๔๔ : สมัยรัฐบาลของ พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร ได้มีการแต่งตั้ง
คณะกรรมการแก้ไขปัญหามลพิษจากน้ำ ซึ่งมีรองนายกรัฐมนตรี (นายบองพล อติเรกสาร) ในขณะนั้น
เป็นประธานกรรมการซึ่งคณะกรรมการดังกล่าวไม่เห็นด้วยที่จะให้มีการจ่ายเงินเนื่องจากเกรงว่า
จะเป็นตัวอย่างให้กลุ่มอื่น แต่จะแก้ไขปัญหาด้วยการให้จังหวัดจัดหาที่ดินให้ใหม่ตามแนวทาง
ของสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ซึ่งอยู่ระหว่างการเจรจาต่อราคาที่ดิน

๒.๓ ปี พ.ศ. ๒๕๔๕ : ครอบครัวของนางไฮ ชันจันทา ปักหลักชุมชนประท้วง ที่บริเวณ
สันอ่างเก็บน้ำห้วยละห้า และยื่นข้อเรียกร้อง ต้องการให้ระบายน้ำออกเพื่อเอาที่นาคืน

๒.๔ ปี พ.ศ. ๒๕๔๗ : ครอบครัวของนางไฮ ชันจันทา ใช้จอบพยายามทำลาย
ฝายดิน เพื่อระบายน้ำ พร้อมทั้งนางเพชร ชันจันทา บุตรสาวของนางไฮ ได้ส่งหนังสือร้องเรียน
ขอความเป็นธรรมต่อนายกรัฐมนตรีในขณะนั้น เมื่อวันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๔๗ สรุปว่า ครอบครัวของตน
นางไฮ ชันจันทา นายพอง ชันจันทา และนายเสื่อ พันคำ ไม่เคยยินยอมให้มีการก่อสร้างฝายห้วยละห้า
และหลังจากสร้างฝายห้วยละห้าเสร็จจนถึงปัจจุบัน ครอบครัวยังคงจ่ายภาษีที่ดินให้รัฐ ตลอดระยะเวลา
ที่ผ่านมา ครอบครัวของตนซึ่งมีพี่น้องถึง ๑๐ คน ได้รับความเดือดร้อนอย่างมาก ไม่มีที่ดินทำกิน
อดอยากหิวโหย ต้องเร่ร่อนออกรับจ้างจนเวลาล่วงเลยมาถึง ๒๗ ปี ยังไม่เคยได้รับการชดเชยใด ๆ
จากภาครัฐ การพยายามทำลายฝายห้วยละห้า เป็นการกระทำตามหน้าที่พลเมืองที่ไม่รอความหวัง
ในการช่วยเหลือจากภาครัฐ และยืนยันว่าในพื้นที่มีอ่างเก็บน้ำขนาดเล็กอื่นที่สามารถนำมาทำน้ำประปา
ให้ราษฎรในหมู่บ้านได้

หลังจากนั้น พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรีในขณะนั้น ได้มอบหมายให้
นายยงยุทธ ดิยะไพรัช เลขาธิการนายกรัฐมนตรี ในขณะนั้น ลงพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานีพบปะกับราษฎร
เมื่อวันที่ ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๔๗ โดยได้มีการทำบันทึกข้อตกลงร่วมกันเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว
โดยจะระบายน้ำออกจากพื้นที่ฝายห้วยละห้าและคืนกรรมสิทธิ์ที่ดินให้กับราษฎรทุกคน และเพื่อลด
ความขัดแย้งระหว่างราษฎร ๓ หมู่บ้านที่คัดค้าน เนื่องจากต้องการใช้น้ำจากฝายห้วยละห้า และในที่สุดได้
มอบหมายให้หน่วยทหารพัฒนาดำเนินการโครงการประปาหมู่บ้าน และดำเนินการเจาะระบายน้ำ
ออกจากฝายห้วยละห้า

๒.๕ ปี พ.ศ. ๒๕๔๘ : นางไฮ ชันจันทา ร่วมกับกลุ่มสมัชชาคนจนได้มายื่นข้อเรียกร้อง และทวงถามความคืบหน้าในการแก้ไขปัญหากับรัฐบาล เนื่องจากยังไม่เคยได้รับค่าชดเชยจากการ นำที่ดินของตนไปสร้างฝายห้วยละห้า โดยปักหลักชุมนุมประท้วงหน้ารัฐสภา

๒.๖ ปี พ.ศ. ๒๕๕๐ สมัยรัฐบาลของพลเอก สุรยุทธ์ จุลานนท์ ทำหน้าที่ ประธานในการประชุมเพื่อแก้ไขปัญหาของกลุ่มสมัชชาคนจน โดยมีรองนายกรัฐมนตรีและ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (นายไพบุลย์ วัฒนศิริธรรม) รัฐมนตรีและปลัดกระทรวงที่เกี่ยวข้อง เข้าร่วมหารือกับตัวแทนกลุ่มสมัชชาคนจน จำนวน ๓๐ คน เพื่อรับทราบความคืบหน้าและหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาคความเดือดร้อนในด้านต่าง ๆ ตามข้อเรียกร้อง โดยหนึ่งในปัญหา คือ การขอค่าเสียโอกาสจากการไม่ได้ทำประโยชน์ในที่ดิน จำนวน ๓ ราย กรณีฝายห้วยละห้า ซึ่งนายกรัฐมนตรีได้สั่งการให้กระทรวงมหาดไทยนำเรื่องนี้ เข้าที่ประชุมคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณา โดยคณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบให้นำเสนอคณะรัฐมนตรี เพื่อพิจารณาจ่ายค่าทดแทนให้แก่ราษฎรที่เดือดร้อนและเสียโอกาสในการใช้ที่ดิน จำนวน ๓ ราย ได้แก่ นางไฮ ชันจันทา นายเสื่อ พันคำ และนายฟอง ชันจันทา ตามจำนวนที่เรียกร้องต่อไป

๒.๗ เมื่อวันที่ ๒๒ กันยายน ๒๕๕๒ คณะรัฐมนตรีได้พิจารณาเห็นว่า โครงการ ฝายห้วยละห้าเป็นโครงการชลประทานขนาดเล็กเริ่มก่อสร้างเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๐ ตามความต้องการ ของราษฎรในท้องที่ ซึ่งในทางปฏิบัติที่ผ่านมาทางราชการไม่เคยจ่ายค่าชดเชยหรือค่าทดแทน ให้แก่ราษฎร แต่โครงการนี้แตกต่างจากโครงการอื่น คือ เมื่อดำเนินการเสร็จสิ้นแล้ว ทางราชการ ได้เข้าไปดำเนินการแก้ไขปัญหโดยระบายน้ำออกจากฝายจนทำให้ผู้ได้รับผลกระทบสามารถ เข้าทำประโยชน์ในที่ดินเดิมได้ แม้ภายหลังทางราชการจะฟื้นฟูสภาพที่ดินในทุกด้านแล้ว แต่เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่าราษฎรผู้ได้รับผลกระทบ จำนวน ๓ ราย ได้แก่ นางไฮ ชันจันทา นายเสื่อ พันคำ และนายฟอง ชันจันทา มิได้ยินยอมให้ใช้ที่ดินและร้องเรียนคัดค้านมาตั้งแต่เริ่ม ดำเนินโครงการ และขอความเป็นธรรมจากหน่วยงานราชการมาโดยตลอด สมควรให้การเยียวยา ผู้ได้รับผลกระทบดังกล่าวเป็นการเฉพาะราย ซึ่งคณะรัฐมนตรีพิจารณาแล้วมีมติอนุมัติงบประมาณ รายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๒ งบกลาง รายการเงินสำรองจ่ายเพื่อกรณีฉุกเฉินหรือจำเป็น วงเงิน ๔,๙๔๘,๒๑๗ บาท เพื่อเป็นการเยียวยาแก่ราษฎรผู้ได้รับผลกระทบจากการก่อสร้างโครงการ ฝายห้วยละห้า เพียง ๓ ราย คือ นางไฮ ชันจันทา จำนวน ๑,๒๐๘,๑๕๓ บาท นายเสื่อ พันคำ จำนวน ๒,๓๘๙,๑๔๒ บาท และนายฟอง ชันจันทา จำนวน ๑,๓๕๐,๙๒๒ บาท เป็นการเฉพาะราย ตามที่กระทรวงมหาดไทยเสนอ

๒.๘ เมื่อวันที่ ๑๐ ตุลาคม ๒๕๕๒ นางชุตินา คงมั่น กับพวก จากจังหวัด อุบลราชธานี ได้มีหนังสือกราบเรียนนายกรัฐมนตรีขอความเป็นธรรมให้ราษฎรในพื้นที่บ้านโนนตาล อำเภอนาตาล จังหวัดอุบลราชธานี เนื่องจากราษฎรจำนวน ๑๖ ครอบครัว ที่ได้รับผลกระทบ จากการสร้างฝายห้วยละห้า ยังไม่ได้รับความช่วยเหลือ จากหน่วยงานภาครัฐ

๒.๙ เมื่อวันที่ ๑๖ ตุลาคม ๒๕๕๒ จังหวัดอุบลราชธานี ได้มีหนังสือนำเสนอเรื่อง ร้องเรียนของนายหนูจร มูลสิน กับพวก ขอความเป็นธรรมให้พิจารณาจ่ายค่าชดเชยให้กับราษฎร ในพื้นที่บ้านโนนตาล อำเภอนาตาล จังหวัดอุบลราชธานี จำนวน ๑๖ ครอบครัว ซึ่งเป็นราษฎร กลุ่มเดียวกันกับคำร้องของนางชุตินา คงมั่น ที่ได้รับผลกระทบจากการสร้างฝายห้วยละห้า

๒.๑๐ สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี โดยศูนย์บริการประชาชน ได้มีหนังสือส่งเรื่องให้กระทรวงมหาดไทยพิจารณากรณีร้องเรียนดังกล่าว

๒.๑๑ กระทรวงมหาดไทย ได้มีหนังสือรายงานผลการดำเนินการว่า กระทรวงมหาดไทยได้ส่งเรื่องให้จังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งจังหวัดอุบลราชธานีได้มอบหมายให้อำเภอนาดตาลแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบข้อมูลข้อเท็จจริงของผู้ได้รับผลกระทบจากการก่อสร้างฝายห้วยละห้า โดยมีนายอำเภอนาดตาลเป็นประธานดำเนินการรังวัดตรวจสอบที่ดินของผู้ได้รับผลกระทบแต่ละราย และคำนวณค่าชดเชยและค่าเสียโอกาสโดยคิดตามสูตรการคำนวณที่กำหนดไว้เดิมรวมเป็นเงินทั้งสิ้น ๗,๖๘๘,๒๖๘ บาท

๒.๑๒ สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี โดยศูนย์บริการประชาชน ได้นำความคืบหน้าในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวเรียนรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี (นายสาทิตย์ วงศ์หนองเตย) โดยมีความเห็นสรุปว่า เรื่องนี้กระทรวงมหาดไทยได้เคยนำเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาเพื่อให้ความช่วยเหลือนางไฮ ชันจันทา กับพวก รวม ๓ คน แล้ว จึงเห็นควรส่งเรื่องให้กระทรวงมหาดไทย ในฐานะหน่วยงานเจ้าของเรื่อง ดำเนินการเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาอนุมัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๔ งบกลาง เพื่อให้ความช่วยเหลือราษฎร จำนวน ๑๖ ครอบครัว ดังกล่าว ซึ่งรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี (นายสาทิตย์ วงศ์หนองเตย) ได้พิจารณาและมอบหมายให้ที่ปรึกษารัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี (นายภูเบศ จันทนิมิ) ที่ปรึกษาด้านแผนและโครงการ (การกำกับและติดตามการปฏิบัติราชการในภูมิภาคของรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี) (นายสาธิต วงศ์หนองเตย) และผู้ตรวจราชการสำนักนายกรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้อง ในขณะนั้น ร่วมกันตรวจสอบข้อเท็จจริง

๒.๑๓ ต่อมานายหนูจร มูลสิน ตัวแทนชาวบ้านที่ได้รับผลกระทบจากการสร้างฝายห้วยละห้า ได้มีหนังสือกราบเรียนนายกรัฐมนตรี (นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร) ขอความช่วยเหลือและเยียวยาชาวบ้านที่ได้รับผลกระทบจากการสร้างฝายห้วยละห้า จำนวน ๑๖ ครอบครัว เช่นเดียวกับกรณีนางไฮ ชันจันทา กับพวก

๒.๑๔ สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี โดยศูนย์บริการประชาชน พิจารณาแล้วเห็นว่า เรื่องร้องเรียนข้างต้นยังไม่ได้ข้อสรุปว่าจะดำเนินการอย่างไร จึงนำเรียนรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี (นางสาวกฤษณา สีหลักษณ์) พิจารณา ซึ่งรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี (นางสาวกฤษณา สีหลักษณ์) พิจารณาแล้ว มีคำสั่งมอบหมายให้ผู้ตรวจราชการสำนักนายกรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องกับศูนย์บริการประชาชน สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริงและเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหากรณีดังกล่าว

๒.๑๕ สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีได้ตรวจสอบข้อเท็จจริงและตรวจเยี่ยมราษฎรพบว่า กลุ่มราษฎรที่ได้รับผลกระทบจากการสร้างฝายห้วยละห้ายืนยันว่าได้รับผลกระทบจากการสร้างฝายห้วยละห้าจริง พร้อมยื่นหลักฐานเพิ่มเติม คือ หนังสือที่ว่าการกึ่งอำเภอนาดตาล ด่วนที่สุด ที่ อบ ๒๓๑๘/๓๕๖ ลงวันที่ ๓ เมษายน ๒๕๕๕ เพื่อยืนยันว่าได้เคยแสดงความเห็นแล้วว่าหากรัฐบาลพิจารณาเห็นควรจ่ายเงินค่าชดเชยหรือค่าเสียโอกาสให้กับราษฎรรายหนึ่งรายใด ขอให้ดำเนินการจ่ายค่าชดเชยหรือค่าเสียโอกาสให้กับราษฎรทุกคนที่ได้รับผลกระทบ แต่หากรัฐบาลพิจารณาไม่จ่ายค่าชดเชย กลุ่มราษฎรดังกล่าวจะไม่ขอรับสิทธิประโยชน์เช่นเดียวกัน

๒.๑๖ สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีได้รายงานผลการตรวจสอบข้อเท็จจริงตามผลการดำเนินการข้างต้น ให้รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี (นายนิวัฒน์ธำรง บุญทรงไพศาล) ในขณะนั้น เพื่อโปรดทราบ และมีหนังสือประสานงานกรมชลประทาน ขอความอนุเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการจ่ายค่าชดเชยให้กับผู้ได้รับผลกระทบจากการก่อสร้างโครงการชลประทานขนาดเล็ก เพื่อนำข้อมูลดังกล่าวมาประกอบการพิจารณาแก้ไขปัญหาต่อไป รวมทั้งได้ประสานงานจังหวัดอุบลราชธานี เพื่อติดตามการดำเนินการของอำเภอนาตาล ในการจัดทำประกาศให้ราษฎรที่ได้รับผลกระทบจากการสร้างฝายห้วยละเห้ามาแสดงเจตจำนง ภายใน ๓๐ วัน เพื่อให้ทราบจำนวนของราษฎรที่ได้รับผลกระทบจากการสร้างฝายห้วยละเห้า

๒.๑๗ กรมชลประทาน ได้มีหนังสือที่ กษ ๐๓๓๖/๔๒๐๐ ลงวันที่ ๑ พฤษภาคม ๒๕๕๕ และที่ กษ ๐๓๓๖/๖๘๓ ลงวันที่ ๙ สิงหาคม ๒๕๕๕ แจ้งว่า กรมชลประทาน โดยสำนักชลประทานที่ ๗ มอบหมายให้ฝ่ายจัดหาที่ดิน ๗ สำนักกฎหมายและที่ดินตรวจสอบแล้ว พบว่า การพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กเป็นการก่อสร้างอาคารชลประทานขนาดเล็กประเภทต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับสภาพภูมิประเทศ และปัญหาที่เกิดขึ้นตามความต้องการของราษฎร ซึ่งเป็นการดำเนินการที่ไม่มีการจ่ายค่าชดเชยสำหรับที่ดิน เป็นไปตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารทรัพยากรน้ำแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๒ และต่อมาได้ถูกยกเลิก โดยใช้ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการบริหารทรัพยากรน้ำแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๐ ซึ่งได้กล่าวเพียงความหมายของแหล่งน้ำขนาดเล็ก โดยไม่มีการกำหนดรับรองว่า ไม่มีการจ่ายค่าชดเชยสำหรับที่ดิน กรมชลประทานจึงได้กำหนดหลักเกณฑ์การดำเนินโครงการชลประทานขนาดเล็กโดยถือตามความต้องการของราษฎร ระยะเวลาก่อสร้างไม่เกิน ๑ ปี ไม่มีการจ่ายค่าทดแทนที่ดิน เมื่อก่อสร้างแล้วเสร็จให้ส่งมอบให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดูแลร่วมกับเกษตรกร และต้องรับผิดชอบค่ากระแสไฟฟ้าสำหรับการสูบน้ำ พร้อมทั้งการซ่อมแซมบำรุงรักษาทั้งหมด ดังนั้น กรมชลประทานจึงไม่มีการจ่ายเงินค่าชดเชยสำหรับที่ดิน กรณีการก่อสร้างโครงการชลประทานขนาดเล็กแต่อย่างใด

สำหรับการดำเนินการก่อสร้างโครงการฝายห้วยละเห้า กรมชลประทาน ได้มีหนังสือแจ้งว่า ได้มอบหมายสำนักชลประทานที่ ๗ โดยฝ่ายจัดหาที่ดิน ๗ ตรวจสอบแล้ว พบว่า โครงการฝายห้วยละเห้า ตำบลนาตาล อำเภอนาตาล จังหวัดอุบลราชธานี เป็นการดำเนินการก่อสร้างโดยสำนักเร่งรัดพัฒนาชนบทเดิม ดังนั้น ฝ่ายจัดหาที่ดิน ๗ จึงไม่มีข้อมูลเกี่ยวกับการยินยอมของประชาชนให้ก่อสร้างฝายห้วยละเห้า และในสถานการณ์เยียวยาแก่ราษฎรผู้ได้รับผลกระทบจากการก่อสร้างโครงการดังกล่าว นั้น เป็นการดำเนินการของจังหวัดอุบลราชธานี

๒.๑๘ กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ได้มีหนังสือ ที่ ๐๘๙๑.๒/๑๒๖๔๐ ลงวันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๕๕ แจ้งว่า กระทรวงมหาดไทยได้ส่งเรื่องให้กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นพิจารณา ซึ่งกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นได้แจ้งให้จังหวัดอุบลราชธานีจัดส่งข้อมูลหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการยินยอมอุทิศที่ดินของราษฎรในการก่อสร้างฝายห้วยละเห้า ซึ่งจังหวัดอุบลราชธานีแจ้งว่า อำเภอนาตาลได้จัดส่งข้อมูลหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการยินยอมอุทิศที่ดินของราษฎรในการก่อสร้างฝายห้วยละเห้าให้แล้ว สรุปว่า ราษฎรที่ได้รับผลกระทบในเรื่องดังกล่าว ไม่เคยมีหนังสือยินยอมอุทิศที่ดินของตนให้กับทางราชการในการก่อสร้างฝายห้วยละเห้าแต่อย่างใด

๓. ความเห็นของสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผู้แทนสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ชี้แจงว่า จากการตรวจสอบผู้ได้รับผลกระทบ ปรากฏว่า มีผู้ได้รับผลกระทบจริง จำนวน ๑๕ ครอบครัว อีกหนึ่งครอบครัวที่ไม่ถือว่าได้รับผลกระทบ เนื่องจากที่ดินมีการเปลี่ยนมือ และจนถึงปัจจุบันไม่มีผู้ได้รับผลกระทบยื่นข้อเรียกร้องเพิ่มเติม และในการพิจารณาของสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เห็นควรให้ความช่วยเหลือราษฎร จำนวน ๑๕ ครอบครัว โดยมีเหตุผลดังต่อไปนี้

ประการแรก โครงการฝายห้วยละเห้มีความแตกต่างจากโครงการชลประทานขนาดเล็กอื่น เนื่องจากเมื่อดำเนินการเสร็จสิ้นแล้ว แต่เมื่อมีปัญหาการร้องเรียนของราษฎรทางราชการเอง กลับเข้าไปดำเนินการแก้ไขปัญหาโดยระบายน้ำออกจากฝายทั้งหมด เพื่อให้ผู้ได้รับผลกระทบสามารถเข้าทำประโยชน์ในที่ดินได้

ประการที่สอง จากการตรวจสอบข้อเท็จจริงพบว่า กลุ่มราษฎรที่ได้รับผลกระทบ จากการสร้างฝายห้วยละเห้ จำนวน ๑๕ ครอบครัว ยืนยันว่า ได้รับผลกระทบจากการสร้างฝายห้วยละเห้ ตามหนังสือที่ว่าการกิ่งอำเภอนาตาล ด่วนที่สุด ที่ อบ ๒๓๑๘/๓๕๖ ลงวันที่ ๓ เมษายน ๒๕๕๕ และได้แสดงเจตจำนงว่า หากรัฐบาลพิจารณาเห็นควรจ่ายเงินค่าชดเชยหรือค่าเสียหายโอกาสให้กับราษฎรรายหนึ่งรายใด ขอให้ดำเนินการจ่ายค่าชดเชยหรือค่าเสียหายโอกาสให้กับราษฎรทุกคนที่ได้รับผลกระทบ แต่หากรัฐบาลพิจารณาไม่จ่ายค่าชดเชย กลุ่มราษฎรดังกล่าวจะไม่ขอรับสิทธิประโยชน์เช่นเดียวกัน

ประการที่สาม คณะรัฐมนตรีได้มีมติ เมื่อวันที่ ๒๒ กันยายน ๒๕๕๒ อนุมัติงบประมาณ จำนวนเงิน ๔,๙๔๘,๒๑๗ บาท เพื่อเป็นการเยียวยานางไฮ ชันจันทา กับพวก รวม ๓ ราย และได้มีการจ่ายเงินเรียบร้อยแล้ว

จากข้อเท็จจริงดังกล่าว คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๗) พิจารณาแล้วเห็นว่า กรณีนี้มีประเด็นปัญหาข้อกฎหมายที่ต้องพิจารณาว่า การดำเนินการก่อสร้างโครงการฝายห้วยละเห้ ซึ่งเป็นโครงการชลประทานขนาดเล็กที่ต้องได้รับความเห็นชอบจากเจ้าของที่ดินในการดำเนินการก่อสร้าง หากมีเจ้าของที่ดินบางส่วนอ้างว่าไม่ให้ความยินยอมในการก่อสร้างและได้รับผลกระทบจากการดำเนินการก่อสร้าง รัฐจะต้องจ่ายค่าชดเชยความเสียหายที่เกิดจากการก่อสร้างโครงการหรือไม่ ซึ่งคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๗) พิจารณาแล้วเห็นว่า โดยที่การก่อสร้างโครงการฝายห้วยละเห้ ซึ่งเป็นโครงการชลประทานขนาดเล็กที่ต้องได้รับความเห็นชอบจากเจ้าของที่ดินในการดำเนินการก่อสร้าง ได้เริ่มดำเนินการก่อสร้างประมาณปี พ.ศ. ๒๕๒๐ การพิจารณาว่ารัฐมีสิทธิในการดำเนินการก่อสร้างโครงการในที่ดินของเอกชนได้เพียงใด หรือรัฐต้องจ่ายค่าชดเชยความเสียหายที่เกิดจากการก่อสร้างโครงการหรือไม่ จึงต้องพิจารณาจากกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในขณะนั้น คือ พระราชบัญญัติการชลประทานหลวง พุทธศักราช ๒๔๘๕ และพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. ๒๔๙๗

โดยที่มาตรา ๑๑^๑ แห่งพระราชบัญญัติการชลประทานหลวง พุทธศักราช ๒๔๘๕ ซึ่งบัญญัติรองรับกรณีเมื่อมีความจำเป็นที่จะต้องได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อประโยชน์แก่การชลประทาน ถ้ามิได้ตกลงในเรื่องการโอนไว้เป็นอย่างอื่น ให้ดำเนินการเวนคืนตามกฎหมายว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ อันจะเห็นได้ว่า ในกรณีที่รัฐประสงค์จะดำเนินการก่อสร้างหรือดำเนินการใด ๆ เกี่ยวกับการชลประทานในที่ดินของเอกชน หากมิได้มีการตกลงเป็นอย่างอื่น ก็จะต้องดำเนินการเวนคืนตามกฎหมายว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ สำหรับการดำเนินการก่อสร้างชลประทานขนาดเล็ก ซึ่งผู้แทนกรมชลประทานให้ข้อมูลว่า เป็นการก่อสร้างตามความต้องการของราษฎรในพื้นที่ ซึ่งโดยปกติก่อนการก่อสร้างจะต้องได้รับความยินยอมจากเจ้าของที่ดินทั้งหมด ดังนั้น หากเข้าหลักเกณฑ์ที่ประชาชนเจ้าของที่ดินทั้งหมดยินยอมให้ดำเนินการก่อสร้าง รัฐย่อมสามารถดำเนินการได้โดยไม่ต้องดำเนินการเวนคืนที่ดินตามกฎหมายว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์และไม่ถือเป็นการจำกัดสิทธิในทรัพย์สินของประชาชน รัฐจึงไม่ต้องจ่ายเงินค่าทดแทนหรือค่าเสียหายที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการ แต่หากมีข้อเท็จจริงปรากฏว่าในการดำเนินการก่อสร้าง มีประชาชนซึ่งเป็นเจ้าของที่ดินรายใดไม่ยินยอมให้ดำเนินการก่อสร้างในที่ดินของตน รัฐจะต้องดำเนินการโดยใช้กระบวนการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ รวมทั้งต้องชดใช้เงินค่าทดแทนให้แก่เจ้าของที่ดิน ตลอดจนผู้ทรงสิทธิที่ได้รับ ความเสียหายในการเวนคืนตามที่มาตรา ๑๑^๒ แห่งพระราชบัญญัติการชลประทานหลวงฯ และ มาตรา ๑๐^๓ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ฯ บัญญัติไว้ ดังนั้น หากรัฐดำเนินการก่อสร้างโดยไม่ได้รับความยินยอมจากเจ้าของที่ดิน รวมทั้งไม่ได้ใช้กระบวนการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ตามที่กฎหมายกำหนดไว้ และมีการเรียกร้องจากประชาชนซึ่งเป็นเจ้าของที่ดินรัฐ จะต้องดำเนินการชดเชยความเสียหายที่เกิดจากการดำเนินการก่อสร้างโครงการของรัฐในที่ดินของเอกชน ทั้งนี้ ภายใต้อำนาจกำหนดระยะเวลาแห่งการฟ้องคดีด้วย

^๑ มาตรา ๑๑ เมื่อมีความจำเป็นที่จะต้องได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อประโยชน์แก่การชลประทาน ถ้ามิได้ตกลงในเรื่องการโอนไว้เป็นอย่างอื่น ให้ดำเนินการเวนคืนตามกฎหมายว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ ในการโอนอสังหาริมทรัพย์ที่ได้มาตามวรรคหนึ่ง โดยมีได้มีการเวนคืนตามกฎหมายว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ ให้ได้รับยกเว้นค่าธรรมเนียมและอากรแสตมป์

^๒ ไปรดตุเชิงอรรถที่ ๑, ช่างตัน

^๓ มาตรา ๑๐ นับตั้งแต่วันใช้บังคับพระราชบัญญัติเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ดังกล่าวในมาตรา ๘ กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินที่ต้องเวนคืนนั้นตกมาเป็นของเจ้าหน้าที่ แต่เจ้าหน้าที่จะมีสิทธิเข้าครอบครองทรัพย์สินนั้นได้ ต่อเมื่อได้ใช้เงินหรือวางเงินค่าทดแทนแล้ว ตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้

ตั้งแต่วันที่ใช้บังคับพระราชบัญญัติดังกล่าวในวรรคแรก บรรดาการจำนอง บุริมสิทธิ์ หรือทรัพย์สินสิทธิ ซึ่งมิอยู่ในส่วนอสังหาริมทรัพย์ซึ่งเวนคืนนั้น เป็นอันสิ้นสุดลง แต่สิทธิของผู้รับประโยชน์ในการที่จะได้รับชดใช้จากเงินค่าทดแทนนั้นยังคงมีอยู่ แต่ผู้รับประโยชน์จะต้องร้องขอรับชำระจากเงินค่าทดแทนนั้นภายในหนึ่งเดือน นับตั้งแต่วันที่ได้รับความตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๙ หรือถ้าเงินค่าทดแทนนั้นให้แก่เจ้าของทรัพย์สินในวันใด ภายหลัง ก็ต้องร้องขอเสียก่อนวันนั้น

ตั้งแต่วันที่ใช้บังคับพระราชบัญญัติดังกล่าวในวรรคแรก ถ้าผู้มีสิทธิในทรัพย์สินนั้นโอนสิทธิให้แก่บุคคลภายนอก ผู้รับโอนนั้นจะมีสิทธิที่จะเรียกร้องได้ก็แต่เฉพาะเงินค่าทดแทนเท่านั้น

อย่างไรก็ตาม โดยที่การก่อสร้างฝายห้วยละห้าได้ดำเนินการก่อสร้างโดยสำนักงาน
เร่งรัดพัฒนาชนบทตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๒๐ ซึ่งจากการตรวจสอบข้อเท็จจริงในการก่อสร้างโครงการ
ห้วยละห้าปรากฏว่า ไม่มีหลักฐานที่แสดงความยินยอมจากราษฎรซึ่งได้รับผลกระทบในการก่อสร้างฝาย
ห้วยละห้า แต่มีหนังสือของที่ว่าการกึ่งอำเภอนาดาล ด่วนที่สุด ที่ อบ ๒๓๑๘/๓๕๖ ลงวันที่ ๓ เมษายน
๒๕๔๕ ระบุว่า จากการตรวจสอบปรากฏว่า ในช่วงดำเนินการก่อสร้างไม่ปรากฏหลักฐานที่ชัดเจนว่า
ประชาชนที่ยื่นข้อเรียกร้อง จำนวน ๑๕ ครอบครัว ได้ดำเนินการคัดค้านการก่อสร้างมาตั้งแต่เริ่ม
ก่อสร้างโครงการ กรณีนี้จึงขึ้นอยู่กับข้อเท็จจริงในการดำเนินการก่อสร้าง ซึ่งหากข้อเท็จจริงฟังได้ว่า
ในการดำเนินการก่อสร้างฝายห้วยละห้าเจ้าของที่ดินหรือผู้ที่ดำเนินการยื่นข้อเรียกร้องได้ให้ความยินยอม
ในการก่อสร้างแล้ว เจ้าของที่ดินดังกล่าวย่อมไม่มีสิทธิเรียกร้องให้มีการเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้น
จากการดำเนินการก่อสร้างฝายห้วยละห้าแต่อย่างใด

อนึ่ง เพื่อให้ไม่ให้เกิดการดำเนินการก่อสร้างโครงการชลประทานขนาดเล็กที่รัฐจะดำเนินการ
จัดสร้างให้ตามความต้องการของประชาชนในพื้นที่ ซึ่งเป็นการดำเนินการที่ไม่มีการจ่ายค่าชดเชย
สำหรับที่ดิน เกิดปัญหาข้อเรียกร้องอย่างเช่นกรณีของโครงการฝายห้วยละห้า ในการดำเนินการ
ซึ่งจะต้องได้รับความยินยอมจากประชาชนเจ้าของที่ดิน หน่วยงานที่ดำเนินการก่อสร้างควรจัดให้
มีการแสดงความยินยอมเป็นหลักฐานในการดำเนินการก่อสร้างโครงการในที่ดินของประชาชนด้วย

สมาน (นามสกุล)

(นายธรรมนิตย์ สุมนิตกุล)

รองเลขาธิการ รักษาการแทน

เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

เมษายน ๒๕๕๘

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ สำนักงานบริหารกองทุนฯ โทร ๐ ๒๖๒๙ ๙๐๗๒

ที่ กษ.๐๒๒๐/๕๐๓๗ วันที่ ๕ สิงหาคม ๒๕๕๘

เรื่อง การแก้ไขปัญหาผู้ได้รับผลกระทบจากการสร้างฝายห้วยละห้า

เรียน อธิบดีกรมชลประทาน

ด้วยสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีได้มีหนังสือ ที่ นร ๐๑๐๕.๐๔/ว ๕๓๘๐ ลงวันที่ ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๕๘ แจ้งว่าคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๗) ได้พิจารณา กรณีการแก้ไขปัญหาผู้ได้รับผลกระทบจากการสร้างฝายห้วยละห้าแล้วเห็นว่า การก่อสร้างโครงการฝายห้วยละห้าซึ่งเป็นโครงการชลประทานขนาดเล็กที่ต้องได้รับความเห็นชอบจากเจ้าของที่ดินในการดำเนินการก่อสร้าง ได้เริ่มดำเนินการก่อสร้างประมาณปี พ.ศ. ๒๕๒๐ การพิจารณาว่ารัฐมีสิทธิในการดำเนินการก่อสร้างโครงการในที่ดินของเอกชนได้เพียงใด หรือรัฐต้องจ่ายค่าชดเชยความเสียหายที่เกิดจากการก่อสร้างโครงการหรือไม่ จึงต้องพิจารณาจากกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในขณะนั้น คือ พระราชบัญญัติการชลประทานหลวง พุทธศักราช ๒๔๘๕ และพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. ๒๔๙๗ อนึ่ง เพื่อไม่ให้เกิดการดำเนินการก่อสร้างโครงการชลประทานขนาดเล็กที่รัฐจะดำเนินการจัดสร้างให้ตามความต้องการของประชาชนในพื้นที่ ซึ่งเป็นกรณีที่ไม่มีการจ่ายค่าชดเชยสำหรับที่ดิน เกิดปัญหาข้อเรียกร้องอย่างเช่นกรณีของโครงการฝายห้วยละห้า ในการดำเนินการจะต้องได้รับความยินยอมเป็นหลักฐานในการดำเนินการก่อสร้างโครงการในที่ดินของประชาชนด้วย รายละเอียดปรากฏตามเอกสารที่แนบมาพร้อมนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและถือเป็นแนวปฏิบัติต่อไป

(นายอภิรักษ์ สุธิตสังข์)

รองปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ปฏิบัติราชการแทนปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

สำเนาฉบับ บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ สำนักงานบริหารกองทุนฯ โทร. ๐ ๒๖๒๙ ๙๐๗๒
ที่ กษ. ๐๒๒๐/ ๕๐๗๓ วันที่ ๔ สิงหาคม ๒๕๕๘

เรื่อง การแก้ไขปัญหาผู้ได้รับผลกระทบจากการสร้างฝายห้วยละห้า

เรียน อธิบดีกรมชลประทาน

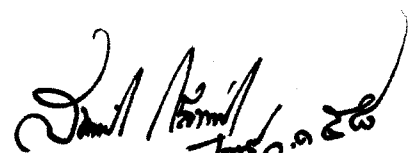
ด้วยสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีได้มีหนังสือ ที่ นร ๐๑๐๕.๐๔/ว ๕๓๘๐ ลงวันที่ ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๕๘ แจ้งว่าคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๗) ได้พิจารณา กรณีการแก้ไขปัญหาผู้ได้รับผลกระทบจากการสร้างฝายห้วยละห้าแล้วเห็นว่า การก่อสร้างโครงการฝายห้วยละห้าซึ่งเป็นโครงการชลประทานขนาดเล็กที่ต้องได้รับความเห็นชอบจากเจ้าของที่ดินในการดำเนินการก่อสร้าง ได้เริ่มดำเนินการก่อสร้างประมาณปี พ.ศ. ๒๕๒๐ การพิจารณาว่ารัฐมีสิทธิในการดำเนินการก่อสร้างโครงการในที่ดินของเอกชนได้เพียงใด หรือรัฐต้องจ่ายค่าชดเชยความเสียหายที่เกิดจากการก่อสร้างโครงการหรือไม่ จึงต้องพิจารณาจากกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในขณะนั้น คือ พระราชบัญญัติการชลประทานหลวง พุทธศักราช ๒๔๘๕ และพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. ๒๔๙๗ อนึ่ง เพื่อให้การดำเนินการก่อสร้างโครงการชลประทานขนาดเล็กที่รัฐจะดำเนินการจัดสร้างให้ตามความต้องการของประชาชนในพื้นที่ ซึ่งเป็นการดำเนินการที่ไม่มีค่าชดเชยสำหรับที่ดิน เกิดปัญหาข้อเรียกร้องอย่างเช่นกรณีของโครงการฝายห้วยละห้า ในการดำเนินการจะต้องได้รับความยินยอมเป็นหลักฐานในการดำเนินการก่อสร้างโครงการในที่ดินของประชาชนด้วย รายละเอียดปรากฏตามเอกสารที่แนบมาพร้อมนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและถือเป็นแนวปฏิบัติต่อไป

(นายอภิรักษ์ สุธิต์สังข์)

รองปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
ปฏิบัติราชการแทนปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ว่าที่ ร.ต.

(สหพันธ์พันธ์ ก้าววิกรม)

ร่างพิมพ์...../งาน...../ตรวจ.....
๕๘/๖/๒๕๕๘